

کتابچه آموزشی برای والدین

ما چه چیزهایی درباره تکامل اولیه زبان و تکامل سواد آموزی
(خواندن و نوشتن) می دانیم؟

ترجمه و تهیه و تنظیم:

دکتر سیف اله حیدرآبادی، ناهیده حسنی خیابانی، سهیلا علافی

بر گرفته از بروشور آموزشی برای والدین از مرکز ایالتی تکامل کودکان - استرالیا

دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی تبریز
معاونت بهداشت

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تبریز
معاونت بهداشت

مدیریت سلامت جمعیت و خانواده مرکز بهداشت استان

تبریز، خیابان شهید بهشتی (منصور سابق)، روبروی خیابان دانشسرا
کوچه میرزارضا، کوچه دوم دست چپ، مرکز جامع رشد و تکامل کودکان

تلفن: ۰۴۱۳۳۳۷۷۴۳۰

ما چه چیزهایی درباره تکامل اولیه زبان و تکامل سواد آموزی (خواندن و نوشتن) میدانیم؟

تکامل اولیه زبان و سواد آموزی در سه سال اول عمر شروع شده و به تجربیات اولیه کودک با کتاب و داستان بسیار وابسته است.

تعاملاتی که این کودکان کم سال در زندگی خود با وسایل یادگیری سواد مثل کتاب، کاغذ و مواد شمعی و با بزرگسالان دارند، سنگ بناهای تکامل زبان، خواندن و نوشتن میباشند. این فهم نسبتاً جدید از تکامل سواد آموزی خود تأییدی بر تحقیقات جاریست که بر نقش حیاتی تجربیات اولیه کودکان در شکل دهی تکامل مغز آنها دارد.

تحقیقات اخیر حمایت کننده یک روند تعاملی و تجربی یادگیری مهارت های گفتاری و نوشتاری زبان است و این روند در اوایل شیر خواری شروع میگردد. اکنون ما میدانیم که بسیار قبلتر از ورود به مدرسه کودکان قسمت چشمگیری از دانش خود درباره زبان، خواندن و نوشتن را کسب میکنند. کودکان از طریق راه هایی مثل تجربیات اجتماعی خود درباره خواندن نوشتن با بزرگسالان و یا کودکان بزرگتر و به وسیله استفاده از کتاب و دیگر وسیله های سواد آموزی (کتاب، مجله، کاغذ، قلم) چگونه صحبت کردن، خواندن و نوشتن را یاد میگیرند.

به عبارت ساده تحقیقات سواد آموزی اولیه میگویند که:

- مهارت های زبانی، خواندن، نوشتن در زمان های مشابهی تکامل پیدا میکنند و خیلی به هم وابسته هستند.
- کامل اولیه سواد آموزی یک روند تکاملی ادامه دار است که از سال اول زندگی شروع میگردد.
- یادگیری مهارت های اولیه در یک زندگی واقعی و از طریق تعاملات مثبت با مواد آموزش دهنده سواد و دیگر مردم بوجود میاید.

در مورد تصاویر صحبت کنید و روان بخوانید.

شما مجبور نیستید که برای گفتن یک داستان کلمات را بخوانید بلکه در ابتدا صحبت ساده و آسان در مورد تصاویر همزمان با نشان دادن تصاویر کافی است.

به کودکان اجازه دهید که خود صفحات را برگردانند.

در باره موضوع داستان توضیح دهید.

به کودکان کلمات را نشان دهید.

همانطور که از راست به چپ کلمات را میخوانید، انگشت خود را نیز روی آن کلمات در حال خواندن حرکت دهید.

داستان را زنده کنید.

صدای خود را هماهنگ با شخصیت ها داستان عوض کنید و از بدن خود نیز در داستان گویی استفاده نمایید.

داستان را شخصی نمایید.

همانطور که داستان را میخوانید در باره حوادث مشابه در خانواده و فامیل و جامعه خود صحبت نمایید.

درک کنونی ما از تکامل اولیه زبان و سواد آموزی راههای جدیدی برای کمک به یادگیری گفتار، خواندن و نوشتن کودکان گشوده است. اما این امر تبلیغ کننده یاد دهی خواندن به کودکان کمسال نمیباشد.

آموزشهای مشخصی که شیر خواران و نوپایان را تحت فشار قرار میدهد که توانایی بزرگسالان در خواندن و نوشتن کلمات را کسب نمایند، راه مناسبی از نظر روند تکاملی نمیباشد. تئوریهای سواد آموزی اولیه تاکید بر شکوفایی طبیعی توانایی های سواد آموزی کودکان از طریق جذابیت های کتاب، اهمیت تعامل مثبت کودکان و بزرگسالان و اهمیت حیاتی تجربیات فراوان سواد آموزی آنها دارد.

آموزش دستوری نیازمند این است که کودک کم سالی که آماده خواندن نمی باشد بخواند یک روش غیر سازنده و احتمالاً صدمه زننده به کودک است، چون آنها ممکن است در اولین تجربیات خواندن خود ناموفق بوده و همیشه خواندن را با تجربه شکست ارتباط دهند.

چه کارهایی را شیر خواران و نوپایان میتوانند انجام دهند.

مفهوم سواد آموزی زود هنگام میگوید که زبان، خواندن و نوشتن از طریق تعدادی از مهارت های اولیه بوجود آمده و به تکامل میرسد. دانشمندان رفتار های مربوط به سواد آموزی اولیه را دسته بندی کرده اند و اصطلاحاً رفتار کتابی میگویند. این دسته بندی ها در جدول پایین آورده شده است و میتوانند در فهمیدن رفتار کتاب کودکان بسیار کمسال مورد استفاده قرار گیرد. این دسته بندی به ما کمک میکند که معنای این رفتار های کتاب را فهمیده و پیشرفت کودک در مسیر سواد آموزی را ببینیم. مهارت های سواد آموزی اولیه برای تکامل سواد آموزی آتی اهمیت فراوانی دارند و باید در برنامه های اولیه گفتاری سواد آموزی همیشه مد نظر باشند.

- کتاب هایی درباره سلام کردن و بای بای کردن.
- کتاب هایی حاوی تعداد کمی از کلمات در هر صفحه.
- کتابهایی با آهنگ های ساده.
- کتاب های مربوط به حیوانات با هر گونه شکل و بزرگی.

نوپایان ۲-۳ ساله

- کتاب هایی که داستانهای ساده دارند.
- کتابهایی که شعرهای ساده دارند و نوپا میتواند آنها را به خاطر بسپارد.
- کتابهایی در مورد شمردن، الفبا، اشکال و یا اندازه ها (بزرگتر کوچکتر).
- کتابهایی برای زمان خواب کودک
- کتاب هایی راجع به حیوانات، ماشینها و بازی ها.
- کتاب هایی که شخصیت های محبوب برنامه های کودک در آن نشان داده شده است.

- کتابهایی در مورد سلام دادن و خداحافظی کردن

راههایی که به شما کمک میکند چگونه با کودکان کتاب بخوانید. (کتابخوانی)

کتابخوانی را قسمتی از کار روزانه خود بکنید.

هنگام خواب یا در اتوبوس یا ماشین برای او کتاب بخوانید.

تفریحی کتاب بخوانید.

کودکتان هنگامی که کتاب ها سرگرم کننده و شاد باشند بیشتر یاد میگیرند. داشتن این صفات از شرایط مهم یادگیری خواندن میباشد.

چند دقیقه کتاب خوانی کافی است و نگران تمام کردن داستان نباشید.

توانایی کودکان کم سال برای گوش دادن به داستان فقط چند دقیقه است اما بتدریج که بزرگتر میشوند مدت طولانیتری میتوانند گوش دهند.

شیر خواران ۶-۰ ماهه

- کتابهایی با تصاویر ساده و بزرگ یا طراحی شده با رنگ های روشن.
- کتابهایی با مقواهای سفت که میتوان در گهواره بصورت سرپا نگهداشته شود.
- کتابهای پارچه ای یا پلاستیکی با تصاویر ساده از انسانها یا اشیا آشنا که میتواند در حمام از آن استفاده کرد.

شیر خواران ۱۲-۶ ماهه

- کتابهای چوبی با عکس های دیگر کودکان و کتابهای چوبی با رنگ های شاد که قابل لمس و دهان زدن باشد.
- کتابهایی با عکسهای اشیا آشنا مثل توپ و شیشه شیر
- کتابهایی با صفحات سفت که بتوان کتاب را سرپا گذاشت و یا در گهواره و یا روی پتوی او گذاشت.
- کتاب های پلاستیکی برای استفاده هنگام استحمام کودک.
- کتاب های پارچه ای قابل شستشو که شیر خواران بتواند آن را بغل کند یا به دهانش بگذارد.
- آلبوم های عکس پلاستیکی کوچک که حاوی افراد فامیل و دوستان میباشند.

نوپایان ۲۴-۱۲ ماهه

- کتابهای چوبی محکم که قابل حمل باشد.
- کتاب هایی با عکس هایی که کودکان را در حال انجام دادن کارهای آشنا نشان میدهد (مثل خوابیدن و بازی کردن).
- کتاب هایی برای وقت خوابیدن کودک.

بوسیله تمرکز بر روی اهمیت سال های اولیه عمر ما معنایی جدید به تعاملاتی که کودکان کمسسال یا کتاب و داستان دارند میدهم. با نگاه بر روی تکامل اولیه سواد آموزی بعنوان یک روند پویای تکاملی، ما میتوانیم ارتباط و معنی بین به دهان گذاشتن کتاب توسط یک شیر خوار و رفتار گرفتن یک کتاب توسط یک نوپای دوساله و ورق زدن یک کودک ۵ ساله را درک کنیم.

ما میتوانیم به عینه ببینیم که سه سال اولیه عمر را که کودک در آن با کتاب بازی میکند، کنکاش میکند، آهنگ های مادرانه میخواند و به داستانها گوش میدهد و کلمات را از عکسها تشخیص میدهد و خط خطی میکند همه سنگ بناهای تکامل زبان و سواد آموزی میباشد.

رفتار های سواد آموزی اولیه

رفتار گرفتن کتاب

این رفتار مربوط به دستکاری فیزیکی یک کتاب و طرز گرفتن آن مثل ورق زدن و جوییدن آن است.

نگاه کردن و تشخیص دادن

این رفتار مربوط به چگونگی توجه کردن کودکان و تعامل آنها با عکسها در یک کتاب است. مثل نگاه کردن و دقت به یک عکس و یا خندیدن هنگام دیدن یک عکس محبوب.

رفتارهایی که نشاندهنده تشخیص و شروع در فهمیدن تصاویر یک کتاب مثل اشاره کردن به یک تصویر یا شیئی آشنا میباشد.

درک تصاویر و داستان

رفتاری است که نشان میدهد کودکان تصاویر و حوادثی را که در کتاب رخ میدهد میفهمند (مثل تقلید یک حرکت که در تصویر دیده شده است و یا صحبت کردن درباره حوادثی که در داستان روی میدهد).

رفتار داستان خوانی

رفتاری که شامل تعامل کلامی کودکان با کتاب و فهم فزاینده آنها از نوشته های کتاب میباشد. (مثل تقلید طوطی وار خواننده و یا دنبال کردن کلمات نوشته شده با انگشت).